

Udvalget har endvidere drøftet, hvorvidt man burde indføre en regel om, at domme om handleevnefratagelse efter § 6 automatisk skal tages op igen med bestemte intervaller, så det kan konstateres, om det er påkrævet at opretholde indgrebet. Efter en nøje vurdering af formålet med og fordelene ved bestemmelser om genvurdering er udvalget nået til det resultat ikke at medtage sådanne regler i udvalgets lovudkast. Udvalget har herved særligt henvist til, at behovet for regelmæssige overvejelser om ændringer i forvejen er tilgodeset i nødvendigt omfang ved forslaget til § 16, stk. 2, hvorefter statsamtet uden anmodning bl.a. kan behandle spørgsmål om ændring og ophævelse af værgemål, jf. § 9 og § 10.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets vurdering af disse spørgsmål.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 143-151.

4.7. Foreløbige afgørelser om værgemål

Udvalget har foreslået, at der i værgemålsloven indsættes en bestemmelse, som skal afløse retsplejelovens § 462 om foreløbig kendelse om umyndiggørelse og foreløbig væргеbeskikkelse i tilfælde, hvor der er et akut behov for hurtig indskriden, og der således ikke er tid til at følge alle de processuelle regler fuldt ud og vente på en endelig afgørelse om værgemål. Det foreslås, at muligheden for at træffe en foreløbig afgørelse skal gælde i alle sager efter lovforslagets §§ 5 - 7, og at kompetencen til at træffe afgørelse følger de almindelige kompetenceregler. Når en sag er under behandling, kan enhver således henlede statsamtets eller rettens opmærksomhed på behovet for en foreløbig væрге, eller statsamtet eller retten kan selv blive opmærksom på problemet.

Det foreslås endvidere, at foreløbige værgemålsafgørelser truffet af et statsamt kan indbringes for retten, der da også færdigbehandler sagen.

5. Behandlingen af værgemålssager vedrørende voksne

I dette afsnit beskrives reglerne om, hvem der kan rejse sag om værgemål, og hvilke myndigheder der kan træffe afgørelse i sådanne sager. Endvidere beskrives reglerne om sagens behandling og oplysning m.v.

5.1. De gældende regler

Sager om *umyndiggørelse og lavværgemål* behandles af domstolene, i første instans byretterne. Sagerne er civile retssager og afgøres ved dom.

Retsplejeloven indeholder et særligt kapitel om sagerne, og i det omfang, der ikke er særregler i retsplejelovens kapitel 43, gælder de almindelige civilprocessuelle bestemmelser. Sagerne er indispositive, således at retten udøver en vis officialvirksomhed og ikke overlader processen til parterne selv, jf. retsplejelovens § 460, stk. 1. Det er således retten, der søger for sagernes oplysning og træffer bestemmelse

om afhøring af parter og vidner samt om tilvejebringelse af bl.a. sagkyndige udtalelser, herunder lægeerklæringer. Det følger af sagernes indispositive karakter, at retten ikke kan afsige udeblivelsesdom, hvis den, der søges umyndiggjort, udebliver eller ikke vil lade sig lægeundersøge. Retten må da afgøre sagen på det grundlag, som i øvrigt vil kunne tilvejebringes.

Anmodning om umyndiggørelse og lavværgemål kan fremsættes af den, der ønsker at blive umyndiggjort eller sat under lavværgemål, jf. retsplejelovens § 457. Anmodning om umyndiggørelse kan endvidere fremsættes af den pågældendes ægtefælle, slægtninge i op- eller nedstigende linie, søskende, væрге, lavvæрге eller politimesteren (politidirektøren). Efter retsplejelovens § 466, stk. 2, 1. pkt., kan anmodning om ophævelse af umyndiggørelse eller lavværgemål fremsættes af de samme, som fremsætte anmodning om iværksættelse af umyndiggørelse eller lavværgemål.

I praksis følger der oftest en lægeerklæring med anmodningen. Udtalelsen skal først og fremmest belyse, om betingelserne for umyndiggørelse er til stede, jf. myndighedslovens § 2. Endvidere har udtalelsen betydning i relation til retsplejelovens § 460, stk. 3, hvorefter retten kan undlade at indkalde parterne til et retsmøde, hvis den, der søges umyndiggjort, befinder sig i en sådan tilstand, at han ikke forstår betydningen af umyndiggørelse. Der er ikke mulighed for at tvinge den, der søges umyndiggjort, til at lade sig lægeundersøge mod sin vilje.

Byrettens afgørelse i en umyndiggørelsessag kan i kraft af det almindelige toinstansprincip indbringes for landsretten.

Ad hoc værger for myndige efter myndighedslovens § 59 beskikkes administrativt af statsamtet med rekurs til Civilretsdirektoratet, jf. myndighedslovens § 61, jf. § 33. Reglerne om sådanne særlige værger beskrives nærmere nedenfor under afsnit 12.1.

5.2. Reglerne i lovforslaget

5.2.1. Kompetencen til at træffe afgørelser om værgemål

Resultatet af udvalgets overvejelser vedrørende spørgsmålet om *saglig kompetence* er blevet en regel om delt kompetence og dermed et tostrengt system, hvorefter hovedreglen er, at sagerne behandles af statsamtterne, mens nogle sager fortsat behandles af domstolene.

Udvalgets grundsyn har bl.a. været, at tvister skal behandles af domstolene, mens sager, der snarere består i en prøvelse på skriftligt grundlag af, om betingelserne for værgemål er opfyldt, og hvor der ikke foreligger en tvist, skal høre under statsamtterne.

Udvalgets overvejelser har til dels baseret sig på udvalgets undersøgelser af umyndiggørelsessager ved domstolene, som bl.a. har vist, at sagerne som hovedregel, nemlig i 85 pct. af tilfældene, behandles skriftligt. Efter det oplyste var der i de undersøgte